

Position Paper – Wonen Eerst **Iedereen een passende eigen plek**

Situatie

Wat is er aan de hand?

Uit de CBS-cijfers blijkt dat Nederland tienduizenden dak- en thuislozen heeft en we zien daarin nog geen kentering. Het Leger des Heils constateert al jaren een maximale bezetting van de eigen opvang. De gemiddelde verblijfsduur in de kortdurende opvang is in de afgelopen jaren gestegen naar gemiddeld 12 maanden terwijl deze voor maximaal 3 maanden bedoeld is. Vaak gaat het om mensen die kampen met meerdere problemen tegelijkertijd. Ze hebben schulden, zijn verslaafd of hebben psychische problemen en kunnen nergens meer terecht. Ook zijn er opvallend veel jonge mensen zonder eigen woonplek.

In het Nationaal Actieplan Dakloosheid van de Rijksoverheid in samenwerking met VNG, koepelorganisaties en het Leger des Heils, wordt ingezet op **NUL** dak- en thuisloze mensen eind 2030. Dit is een enorme opgave waarbij samenwerking tussen landelijke- en lokale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen cruciaal is. Voor het Leger des Heils is het van belang zo veel mogelijk mensen weer perspectief op een eigen woonplek te geven, want alleen zo kan gewerkt worden aan herstel van het gewone leven.

Het tekort aan sociale huurwoningen is de laatste jaren opgelopen tot recordhoogte. Dit leidt er ook toe dat dak- en thuisloze mensen maanden vast blijven zitten in de maatschappelijke opvang. Deze mensen zijn gebaat bij een eigen plek plus goede begeleiding die op- en af kan schalen en helpt met de sociale verbinding in de buurt. Gemeenten en projectontwikkelaars houden in hun bouwopgave vaak nog onvoldoende rekening met specifieke woonbehoefte van dak- en thuisloze mensen. En ook de samenleving staat niet altijd te trappelen om deze doelgroep in de eigen wijk of buurt te verwelkomen.

Probleem

Gebrek aan passende woonruimte

Door het gebrek aan (passende) woonruimte verblijven veel kwetsbare mensen op straat of moeten zij hun toevlucht zoeken tot verlaten kantoorpanden, leegstaande flatgebouwen, kraakpanden, schuurtjes en vakantieparken. Vaak in onveilige en mensonterende situaties. Mensen die gebruikmaken van nood- of maatschappelijke opvang, zijn veroordeeld om daar veel te lang te verblijven, omdat er geen doorstroom is naar passende woonruimte.

In de maatschappelijke opvang is het door alle prikkels vaak niet mogelijk om duurzaam aan herstel te werken. En als mensen uiteindelijk doorstromen naar een eigen woonplek, worden ze vrijwel meteen geacht zichzelf weer te kunnen redden. Maar juist dan hebben veel mensen begeleiding nodig om een sociaal netwerk op te bouwen en hun draai in de buurt te vinden. Waar de begeleiding van deze (kwetsbare) mensen en opbouw van sociale verbanden te snel wordt afgebouwd, dreigt terugval in problemen en uiteindelijk weer dak- en thuisloosheid.

Het opvangen van dak- en thuisloze mensen is geen duurzame oplossing. Het is veel effectiever om te investeren in woonplekken en begeleiding dan in opvangbedden. Uit een recent uitgevoerde kosten-baten analyse (2022) is gebleken dat elke geïnvesteerde euro in Wonen Eerst maatschappelijk 2,5 euro bespaart (Cebeon, 2022). Dit omdat er minder kosten aan (langdurige) voorzieningen, handhaving en het tegengaan van overlast besteed hoeven te worden. Het oplossen van dakloosheid via Wonen Eerst loont dus voor iedereen.

Oplossing?

Betaalbare en passende woonruimte realiseren

- Realiseer zo snel mogelijk 10.000 extra (tijdelijke) kleine woonplekken. Een Deltaplan Wonen waarbij braakliggende terreinen beschikbaar worden gesteld voor flexwonen, en leegstaande gebouwen worden omgebouwd tot kleinschalige zelfstandige woonunits en woningdelen beter mogelijk wordt gemaakt.
- Investeer in woonplekken met begeleiding (Wonen Eerst) en vergroot diversiteit aan woonvormen (Housing First, skaeve huse, tiny houses en gemengde woonvormen)
- Voer een (tijdelijke) quotumregeling in waar gemeenten achterblijven in de bouwopgave.
- Werk als gemeenten, corporaties en zorgorganisaties samen in de intermediaire verhuur en maak afspraken over de spreiding van de kosten en de risico's.
- Investeer in preventie van dakloosheid door het voorkomen van huisuitzettingen, en organiseer voldoende middelen voor begeleiding en schuldhulpverlening. Begeleiding moet intensief en langdurig kunnen zijn, met mogelijkheid tot op- en afschalen, en weer opnieuw opstarten wanneer dat nodig is. Te snelle afbouw van begeleiding leidt tot terugval in dakloosheid.
- Werk met meerjarige (subsidie)contracten om samenwerking in de wijk duurzaam vorm te geven.
- Behoud en realiseer beschermde woonplekken. Deze plekken blijven nodig voor mensen met complexe problemen die (tijdelijk) niet zelfstandig kunnen wonen.
- Investeer in inclusieve wijken met laagdrempelige buurtsteunpunten, opbouw caring communities, en mogelijkheden voor participatie en werk.
- Maak geen beleid over de hoofden van mensen heen. Betrek (ex-)dakloze mensen bij de totstandkoming van beleid.